

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

ul. Piotrkowska 120
90-006 Łódź
tel. (0 42) 636 36 89, fax (0 42) 636 07 12
e-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-61-16(19)/09/MD

Łódź, dnia 31 grudnia 2009 r.

DECYZJA Nr RŁO 42/2009

- I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko **Bankowi Gospodarki Żywnościowej S.A. z siedzibą w Warszawie, ul. Kasprzaka 10/16**

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stosowanie we wzorcu umowy pn. REGULAMIN KREDYTU HIPOTECZNEGO I BUDOWLANEGO W ZŁOTYCH postanowienia, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, o treści: „W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, Bank BGŻ zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu.”

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

- II. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko **Bankowi Gospodarki Żywnościowej S.A.**

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów:

1. Bezprawne działanie poprzez stosowanie przez ww. przedsiębiorcę we wzorcu umowy pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) postanowienia, które narusza przepis art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.), o treści: „*Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty.*”

i stwierdza się jej zaniechanie z dniem 24 sierpnia 2009 r.

2. Bezprawne działanie poprzez stosowanie przez ww. przedsiębiorcę we wzorcu umowy pn. Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) postanowienia, które narusza przepis art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.), o treści: „*Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty.*”

i stwierdza się jej zaniechanie z dniem 24 sierpnia 2009 r.

III. Na podstawie art. 27 ust. 4 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko **Bankowi Gospodarki Żywnościowej S.A.**

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez nałożenie obowiązku aneksowania umów zawartych w oparciu o wzorce umów pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł), zawierające postanowienia wskazane w punktach II.1. i II.2. sentencji decyzji – w terminie 90 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji, w ten sposób, że w miejsce tych postanowień zostanie wprowadzone postanowienie w brzmieniu: „*Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni przed datą przedterminowej spłaty*”.

IV. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. karę pieniężną w wysokości:

1. 876.983 zł (słownie: osiemset siedemdziesiąt sześć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt trzy złote) z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w **art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1**

ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I. sentencji niniejszej decyzji, płatną do budżetu państwa.

2. 2.101.104 zł (słownie: dwa miliony sto jeden tysięcy sto cztery złote) z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w **art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów**, w zakresie opisanym w punkcie **II.1. i II.2.** sentencji niniejszej decyzji, płatną do budżetu państwa.

V. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy

– **działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:**

obciąża się Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 36,15 zł (słownie: trzydzieści sześć złotych 15/100).

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Prezesem Urzędu” – przeprowadził postępowanie wyjaśniające (sygn. akt RŁO-405-12/09) w celu wstępnego ustalenia czy działania Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. z siedzibą w Warszawie w zakresie stosowanych wzorców umów nie naruszają chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniających podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach lub wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W wyniku przeprowadzonego postępowania, Prezes Urzędu zakwestionował postanowienia analizowanych wzorców umów o treści tożsamej z postanowieniem umownym wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. oraz o treści sprzecznej z przepisem ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim.

W dniu 31 lipca 2009 r. Prezes Urzędu wszczął z urzędu Postanowieniem Nr 1/61-16/09 (dowód: karty Nr 1 – 2) postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. z siedzibą w Warszawie, ul. Kasprzaka 10/16 – zwany dalej również: „Bankiem” – praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

1. stosowaniu we wzorcu umowy pn. **REGULAMIN KREDYTU HIPOTECZNEGO I BUDOWLANEGO W ZŁOTYCH** postanowienia, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, o treści: *„W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, Bank BGŻ zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu.”*, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów,
2. bezprawnym działaniu poprzez stosowanie we wzorcach umów pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) postanowienia, które narusza przepis art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U.

z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.), o treści: „*Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty.*”, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania, Bank, w piśmie z dnia 26 sierpnia 2009 r. (dowód: karty Nr 72 – 78), wniósł o umorzenie postępowania odnośnie zarzutu zawartego w pkt 1 Postanowienia Prezesa Urzędu Nr 1/61-16/09 oraz o stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów odnośnie zarzutu zawartego w pkt 2 Postanowienia Prezesa Urzędu Nr 1/61-16/09, a ponadto Bank przedstawił niżej wskazane wyjaśnienia.

Zdaniem Banku, postanowienie § 33 ust. 1 Regulaminu, o treści: „*W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, Bank BGŻ zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu.*” nie mieści się w zakresie normy określonej w art. 385³ pkt 10 k.c. Ponadto, wskazane postanowienie nie jest tożsame z postanowieniem wpisanym pod numerem 93 do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. – zwanego dalej również: „rejestrem”.

Bank wskazał, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie nie stanowi zamkniętej normy prawnej, ale stanowi jedynie opis procedury, jaka może zostać wdrożona w przypadku, gdy zaistnieje potrzeba zmiany Regulaminu. Integralną częścią tej normy prawnej są postanowienia, które pozwalają konsumentowi ich nie zaakceptować i rozwiązać istniejący stosunek prawny. To uprawnienie leżące po stronie konsumenta, pozwalające na niezaakceptowanie zaproponowanych postanowień, odróżnia skutek postanowienia wpisanego do rejestru, od tego zawartego w § 33 ust. 1 Regulaminu. W ocenie Banku, zapis Regulaminu nie przyznaje Bankowi prawa do jednostronnej zmiany Umowy, a jedynie wynikającą wprost z treści art. 384¹ k.c. możliwość zmiany wzorca w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym. Zdaniem Banku, zmiana jednostronna, to taka zmiana w trakcie trwania stosunku prawnego, co do której konsument nie ma żadnych prawnych środków przeciwstawienia się. Zdaniem Banku, z wyżej przytoczonych powodów, postanowienie § 33 ust. 1 Regulaminu nie mieści się w normie określonej w art. 385³ pkt 10 k.c. i jest to przesłanka wystarczająca dla umorzenia postępowania w zakresie pierwszego zarzutu. Na wypadek nie przyjęcia przez Prezesa Urzędu powyższych wyjaśnień, Bank, w dalszej części wypowiedzi wskazał na brak tożsamości zakwestionowanego postanowienia z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Bank wskazał, że postanowienie wpisane do rejestru pod numerem 93, przyznaje bankowi prawo do zmiany regulaminu umów rachunków oszczędnościowych i a vista oraz rachunków oszczędnościowo – rozliczeniowych. Umowy te, w przeciwieństwie do umów kredytowych, cechuje relatywna krótkoterminowość łączącego strony stosunku prawnego. O ile w przypadku umów rachunku możliwe jest przewidzenie sytuacji, w których bank będzie chciał skorzystać z możliwości zmiany regulaminu, o tyle w przypadku umów kredytu hipotecznego, zawieranych częstokroć na 30 lat i więcej, nie jest to możliwe. Ponadto, zdaniem Banku, skutek postanowienia Regulaminu stosowanego przez Bank nie jest taki sam, jak skutek zastosowania postanowienia wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Postanowienie wpisane do rejestru pod numerem 93 oraz postanowienie zawarte w art. 385³ pkt 10 k.c. dotyczą sytuacji, gdy kontrahent konsumenta, mocą arbitralnej decyzji dokonuje zmiany zawartej umowy, zaś konsument nie ma

instrumentów o charakterze prawnym, które pozwalają mu bronić się przed dokonanymi zmianami.

W ocenie Banku, możliwość wypowiedzenia umowy przez klienta Banku oznacza, że postanowienie § 33 ust. 1 Regulaminu w ogóle nie jest objęte art. 385¹ k.c., gdyż mamy do czynienia z indywidualnym uzgadnianiem w rozumieniu tego przepisu.

Zdaniem Banku, sam brak wskazania ważnych przyczyn nie powoduje, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie mogłoby być tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru. Decydujące znaczenia dla ustalenia braku tożsamości wskazanych postanowień ma przyznanie kredytobiorcy prawa do wypowiedzenia umowy kredytowej z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia (§ 33 ust. 3 i 5 Regulaminu) po pisemnym poinformowaniu kredytobiorcy o zmianie Regulaminu (§ 33 ust. 2 Regulaminu). Uprawnienie konsumenta, któremu zaproponowano zmianę Regulaminu wygląda dokładnie tak samo, jak na etapie zawierania umowy – może zmianę przyjąć lub nie. Jeżeli wzorzec przyznaje konsumentowi prawo do wypowiedzenia umowy, to interesy konsumenta są uwzględnione w takim samym stopniu przy zawieraniu umowy, jak i po zawarciu umowy. Zdaniem Banku, przedmiotowe postanowienie Regulaminu nie jest tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru także z tej przyczyny, że Bank ma prawo zmiany Regulaminu wyłącznie umów kredytowych zawartych na okres powyżej pięciu lat. Uzasadnia to, zdaniem Banku, pozostawienie bankowi prawa do dostosowania Regulaminu, który będzie miał zastosowanie do umowy kredytowej obowiązującej przez okres ponad pięciu lat, do zmienionych okoliczności zewnętrznych.

Ponadto Bank podkreślił, iż w trakcie obowiązywania Regulaminu, a także w przypadku wszystkich jego poprzednich wersji, Bank ani razu nie dokonał zmiany jego wzorca i nie stosował trybu jego zmiany wynikającej z § 33 Regulaminu. W końcowej części wyjaśnień Bank wskazał, iż z punktu widzenia Banku, niezbędne jest zastrzeżenie sobie takiej możliwości jako tzw. „wentylu bezpieczeństwa” w sytuacji wystąpienia okoliczności, które będą wymagały, a nawet bezwzględnie zobowiązywały Bank do zmian.

W odniesieniu do zarzutu zawartego w pkt 2 Postanowienia Nr 1/61-16/09, Bank przyznał, że § 4 ust. 11 wzorca umowy pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) oraz § 4 ust. 11 wzorca umowy pn. Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) jest sprzeczny z art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim. Bank wskazał, że niezwłocznie po doręczeniu zawiadomienia o wszczęciu postępowania, podjął działania w celu zaprzestania stosowania zakwestionowanych wzorców i z dniem 24 sierpnia 2009 r. zaniechał ich stosowania.

Jednocześnie, w toku postępowania Bank przekazał Uchwałę Nr 137/B/PD/2009 Zarządu Banku z dnia 17 sierpnia 2009 r. na okoliczność zaniechania stosowania kwestionowanych postanowień wzorców umowy (dowód: karty Nr 79 – 80), zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) przez podatnika podatku dochodowego od osób prawnych za rok podatkowy 2008 (CIT-8) – (dowód: karty Nr 105 – 106), aktualnie stosowane przez Bank wzorce umów pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) – (dowód: karty Nr 107 – 133), przykładowe umowy zawarte według powyższych wzorców umów (dowód: karty Nr 134 – 148, 152 – 155), wzór aneksu do umowy kredytu hipotecznego i budowlanego (dowód: karty Nr 156 – 157).

W dniu 30 września 2009 r. Prezes Urzędu zawiadomił Bank o zakończeniu zbierania materiału dowodowego, prawie strony do końcowego wypowiedzenia się co do zebranych

dowodów oraz przedstawionych zarzutów i możliwości zapoznania się z aktami sprawy (dowód: karty Nr 158 – 159). W dniu 9 października 2009 r. Bank zapoznał się z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie (dowód: karty Nr 160 – 161). W piśmie z dnia 16 października 2009 r. Bank podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie, wyrażone w szczególności w piśmie z dnia 26 sierpnia 2009 r. (dowód: karty Nr 162 – 164). Ponadto, Bank wniósł o odstąpienie od orzeczenia kary, względnie orzeczenia kary w szczególności niskiej wysokości, w zakresie dotyczącym drugiego zarzutu w przedmiotowym postępowaniu. Uzasadniając powyższy wniosek, Bank wskazał na fakt, iż w dniu 11 sierpnia 2009 r. zostało doręczone Bankowi zawiadomienie o wszczęciu postępowania, a już w dniu 17 sierpnia 2009 r. Zarząd Banku podjął uchwałę o zmianie zakwestionowanych postanowień wzorców umów. Ponadto, Bank niezwłocznie podjął działania mające na celu jak najszybsze umożliwienie konsumentom podpisania aneksów do już zawartych umów. Bank podniósł, iż aktywnie współdziałał z Prezesem Urzędu w trakcie postępowania, natychmiast przekazując wszelkie informacje, które Prezes Urzędu uznał za konieczne dla wyjaśnienia sprawy. Jednocześnie Bank wskazał, iż stopień szkodliwości zakwestionowanych postanowień wzorców umowy dla interesów ekonomicznych konsumentów był nieznaczny. Ponadto, zakwestionowane postanowienia w niewielkim zakresie odbiegało od ustawowej regulacji przewidzianej w ustawie z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim. W tych przypadkach, w których następowało przedłużenie terminu w stosunku do terminu określonego ustawą, dotyczyło ono okresu dwóch dni, a mianowicie soboty i niedzieli, jako dni wolnych od pracy. Wyjątkowe, a zatem jednostkowe sytuacje mogły dotyczyć okresu świątecznego. Jednocześnie Bank podniósł, iż nie był wcześniej karany za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Bank jest przedsiębiorcą wpisanym do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000011571, prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Miasta Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Zgodnie z przedstawionym aktualnym odpisem z rejestru przedsiębiorców, przedmiotem działalności Banku jest m.in. prowadzenie rachunków bankowych, przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych, udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych (dowód: karty Nr 81 – 100).

Bank, przy udzielaniu kredytów hipotecznych i budowlanych osobom fizycznym, w celu bezpośrednio niezwiązanym z działalnością gospodarczą, w tym również z działalnością wytwórczą w rolnictwie, stosuje następujące wzorce umów:

- REGULAMIN KREDYTU HIPOTECZNEGO I BUDOWLANEGO W ZŁOTYCH, stosowany od dnia 8 maja 2009 r. – (dowód: karty Nr 27 – 33) – zwany dalej: „Regulaminem”,
- Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł), obowiązujący od dnia 8 maja 2009 r. – (dowód: karty Nr 34 – 40),
- Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł), obowiązujący od dnia 8 maja 2009 r. – (dowód: karty Nr 47 – 53).

We wszystkich oddziałach Banku stosowane są jednolite wzorce umów. We wskazanych powyżej wzorcach umów, Bank ustalił jednostronnie następujące postanowienia:

- „*W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, Bank BGŻ zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu.*” – § 33 ust. 1 Regulaminu (dowód: karta Nr 33 – verte),
- „*2. O zakresie zmian wprowadzonych w Regulaminie Bank BGŻ zawiadamia pisemnie Kredytobiorcę. 3. Niezłożenie przez Kredytobiorcę oświadczenia o odmowie przyjęcia zmian w terminie określonym przez Bank BGŻ w zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 2, jest równoznaczne z ich akceptacją. 4. Termin, o którym mowa w ust. 3, nie może być krótszy niż 14 dni od dnia wysłania przez Bank BGŻ zawiadomienia. 5. Złożenie przez Kredytobiorcę oświadczenia, o którym mowa w ust. 3, powoduje rozwiązanie umowy Kredytu wskutek wypowiedzenia przez Kredytobiorcę w terminie 3 miesięcy od dnia wpływu tego oświadczenia do Banku BGŻ.*” – § 33 ust. 2 – 5 Regulaminu (dowód: karta Nr 33 – verte),
- „*Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty.*” – § 4 ust. 11 Umowy kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) – (dowód: karta Nr 36 – verte) oraz § 4 ust. 11 Umowy kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) – (dowód: karta Nr 49 – verte).

Ponadto, Prezes Urzędu ustalił, że Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów” – w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt XVII Amc 33/02) uznał za niedozwolone następujące postanowienie, o treści: „*Bank zastrzega sobie prawo zmiany niniejszego regulaminu*”. Postanowienie to zostało wpisane w dniu 20 sierpnia 2004 r. pod numerem 93 do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Na mocy uchwały Nr 137/B/PD/2009 Zarządu Banku z dnia 17 sierpnia 2009 r., we wzorcach umów kredytu hipotecznego i budowlanego w złotych w § 4 ust. 11 skreślono wyraz „*robocze*”. Uchwała weszła w życie z dniem 24 sierpnia 2009 r. (dowód: karty Nr 79 – 80).

Od dnia 24 sierpnia 2009 r. Bank, przy zawieraniu umów z konsumentami, stosuje zmienione wzorce umów pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) – (dowód: karty Nr 102 – 104, 107 – 133). We wskazanych wzorcach umów § 4 ust. 11 otrzymał następujące brzmienie: „*Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni przed datą przedterminowej spłaty*” – (dowód: karta Nr 112, Nr 125). Umowy zawierane według zmienionych wzorców umów zawierają postanowienie o treści, jak wyżej (dowód: karty Nr 134 – 148, 152 – 155).

W związku z wprowadzonymi zmianami, Bank sporządził wzór aneksu do umów zawartych z konsumentami na podstawie wzorców umów kredytu hipotecznego i budowlanego obowiązujących w kształcie zakwestionowanym przez Prezesa Urzędu (dowód: karty Nr 103, 156 – 157). Bank poinformował, iż klientom, którzy jednocześnie posiadają w Banku rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy, wraz z najbliższym wyciągiem (3 i 9 października 2009 r.) zostanie wysłana informacja o następującej treści: „*W związku ze zmianami we wzorcach umów kredytu hipotecznego i budowlanego (dotyczy kredytów do*

80 000 PLN) zapraszamy do odwiedzenia oddziału Banku BGŻ S.A. w celu podpisania aneksu do Państwa umowy. Zmiana warunków umowy o kredyt dotyczy terminu na pisemne poinformowanie Banku BGŻ o zamiarze dokonania przedterminowej spłaty kredytu w całości lub w części, który wynosi trzy dni przed datą przedterminowej spłaty.”. Bank wyjaśnił, iż pozostali klienci, nieposiadający w Banku rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego zostaną poinformowani o możliwości zawarcia aneksu odrębnie.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) – zwana dalej: „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów” – zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 ww. ustawy, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności:

- stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.),
- naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji,
- nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Wskazany przepis zawiera otwarty katalog działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

Stwierdzenie praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymaga wykazania, że spełnione zostały łącznie trzy przesłanki:

- 1) działanie przedsiębiorcy,
- 2) noszące znamiona bezprawności,
- 3) godzące w zbiorowy interes konsumentów.

Ad. 1)

Stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu

przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (...). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.) jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Ponadto, zgodnie z art. 14 ust. 1 ww. ustawy przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Przepis art. 2 ww. ustawy definiuje działalność gospodarczą, jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Podmiot, przeciwko któremu toczy się postępowanie, to spółka akcyjna będąca spółką kapitałową, której odrębna ustawa przyznaje osobowość prawną. Zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2000 r. Nr 94, poz. 1037 ze zm.), spółka akcyjna w organizacji z chwilą wpisu do rejestru staje się spółką akcyjną i uzyskuje osobowość prawną. Jak wskazano powyżej, Bank, będący stroną niniejszego postępowania działa pod firmą – Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. i jest zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000011571. Przedmiotem działalności Banku jest m.in. udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu stwierdził, że pierwsza przesłanka art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona.

Ad. 2)

Dla uznania działania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest, aby miało ono charakter bezprawny.

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Porządek prawny obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 listopada 2007 r., sygn. akt XVII AmA 45/07). Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. O bezprawności działania decyduje w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego *całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego* (wyrok SN z dnia 8 maja 2002 r., sygn. akt I PKN 267/2001). Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność bądź nieumyślność), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Zwrócił na to uwagę Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVIII Ama 32/05), wskazując, iż art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów – którego odpowiednikiem w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest art. 24 ust. 2 – nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Bezprawność działań przedsiębiorcy wynika zatem, co do zasady, z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów.

Bezprawność zachowań przedsiębiorcy zostanie rozważona oddzielnie w odniesieniu do każdej z praktyk.

Ad. I. sentencji decyzji

Odnosząc się do zarzutu zawartego w punkcie I. sentencji niniejszej decyzji, należy wskazać, iż stosownie do art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Na mocy art. 479⁴⁵ § 1 k.p.c., Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest obowiązany przesyłać Prezesowi Urzędu odpis każdego prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Na podstawie takich wyroków, Prezes Urzędu jest zobowiązany do prowadzenia rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, stosownie do art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę tzw. formalnej jawności rejestru, stanowiąc, że rejestr jest jawny. Jawność rejestru oznacza, że rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, czyli każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów. W rejestrze tym przytacza się treść postanowień wzorców umowy uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone.

W ocenie Prezesa Urzędu, wpisanie takich postanowień do rejestru, o którym mowa wyżej, oznacza, że od tej chwili postanowienia te są zakazane we wszystkich wzorcach umów. Zakaz stosowania postanowień wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców z danej branży. Za takim ujęciem przemawia podstawowy cel postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jakim jest usunięcie z obrotu postanowień, które Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone. Chodzi bowiem o to, by konsumenci nie byli narażeni na te postanowienia w przyszłości w umowach zawieranych z innymi przedsiębiorcami. Ponadto, zdaniem Prezesa Urzędu, zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wpisanych do ww. rejestru dotyczy także postanowień podobnych. Przedsiębiorcy stosują bowiem postanowienia, których istota jest taka sama, lecz konstrukcja gramatyczna, szyk wyrazów w zdaniu są różne. W związku z tym, zakazane jest też stosowanie postanowienia, którego zakres jest tożsamy z zakresem postanowienia wpisanego do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Nie jest konieczna dokładna, literalna identyczność tych postanowień.

Stanowisko Prezesa Urzędu znajduje uzasadnienie w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (Sygn. akt III SZP 3/06) wskazał, iż stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Sąd Najwyższy uznał również, iż jeżeli Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzna określoną klauzulę za niedozwoloną w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ona wpisana do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2

k.p.c., praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – którego odpowiednikiem w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest art. 24 ust. 2 pkt 1 – dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych klauzul zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające np. na przestawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli.

W ocenie Prezesa Urzędu stosowane przez Bank postanowienie zawarte w § 33 ust. 1 Regulaminu, o treści: „*W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, Bank BGŻ zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu.*” jest tożsame z postanowieniem wpisanym pod numerem 93 do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o treści: „*Bank zastrzega sobie prawo zmiany niniejszego regulaminu*”. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. wskazał, iż powołane postanowienie wprowadza dla banku prawo do dokonywania zmian regulaminu bez wskazania ważnych przyczyn, co w ocenie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, narusza w sposób jednoznaczny dyspozycję zakazu zawartą w normie art. 385³ pkt 10 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem, w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności uprawniają kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w tej umowie.

Zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienie stosowane przez Bank oraz postanowienie wpisane pod numerem 93 do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter i skutek ich stosowania jest identyczny. Oba postanowienia wprowadzają dla banku prawo do dokonywania zmian regulaminu bez wskazania ważnych przyczyn. Ponadto, wskazane postanowienia zawarte są w regulaminach, które to regulaminy stanowią integralną część umów. W § 17 pkt 1 wzorców umów stosowanych przez Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) wskazano, iż w sprawach nieuregulowanych w niniejszej umowie ma zastosowanie Regulamin kredytu hipotecznego i budowlanego w złotych. Zatem, oba postanowienia objęte są hipotezą przepisu art. 385³ pkt 10 k.c., gdyż uprawniają bank do zmiany regulaminu w czasie trwania stosunku prawnego łączącego konsumenta z bankiem – bez wskazania jakichkolwiek kryteriów (przyczyn) takiej zmiany. Konsekwencją zastrzeżenia dla kontrahenta konsumenta powyższego uprawnienia jest stworzenie bankowi możliwości dokonywania zmiany regulaminu w sposób niczym nieograniczony i zależny wyłącznie od arbitralnej decyzji banku, który może według własnego uznania i w dowolnie wybranym momencie takich zmian dokonywać. W przypadku obu postanowień konsument narażony jest na nieprzewidywalne zmiany swojej sytuacji prawnej, bez możliwości zweryfikowania ich zasadności w oparciu o jakiegokolwiek obiektywne kryteria. Pogarsza to sytuację prawną konsumenta wobec banku.

Prezes Urzędu odrzuca twierdzenie Banku, iż przyznane w Regulaminie konsumentowi uprawnienie pozwalające na niezaakceptowanie wprowadzonych przez Bank zmian (zgodnie z § 33 ust. 5 Regulaminu, oświadczenie o odmowie przyjęcia zmian powoduje rozwiązanie umowy) odróżnia skutek postanowienia wpisanego do rejestru, od tego zawartego w § 33 ust. 1 Regulaminu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie którego niedozwolone postanowienie umowne zostało wpisane do rejestru pod numerem 93, postanowienia wzorców umów stosowanych przez pozwanego – Bank Przemysłowo – Handlowy PBK S.A. również gwarantowały doręczenie konsumentowi informacji o zmianie

umowy, przyznając jednocześnie uprawnienie do wypowiedzenia umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, iż zarówno postanowienia wzorców umów stosowane przez Bank Przemysłowo – Handlowy PBK S.A., jak również postanowienia Regulaminu stosowane przez Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. przyznawały konsumentowi uprawnienie do nieprzyjęcia wprowadzonych przez banki zmian i wypowiedzenia umowy. Jednakże, sam fakt przyznania konsumentowi prawa do wypowiedzenia umowy w razie zmiany regulaminu przez bank nie powoduje, że przedmiotowe postanowienia nie mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne. Upoważnienie banku w regulaminie do dokonywania zmian treści regulaminu w dowolnie wybranym przez siebie momencie stwarza stan niepewności i element zaskoczenia dla konsumenta, który – zwłaszcza w razie zaciągnięcia kredytu bankowego o znacznej wysokości – nie wyrażając zgody na zmianę regulaminu, może mieć trudności ze zwrotem sumy kredytu przed upływem umówionego terminu.

Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 kwietnia 2003 r. został utrzymany w mocy na skutek oddalenia apelacji przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, który w wyroku z dnia 18 marca 2004 r. (sygn. VI ACa 744/2003) wskazał, iż oferowanie klientowi banku przystąpienia do nowego stosunku prawnego (na zasadach wynikających ze zmienionego regulaminu) – po której to czynności klient może co najwyżej nową umowę wypowiedzieć, rozwiązać bądź na nią przystać, albo też może nawet klient zaproponować (kontrproponycja) inną treść umowy, nieprzewidzianą wszakże we wzorcach stosowanych przez bank – nie zmienia faktu, że zastrzeżenie sobie przez bank prawa do zmiany regulaminu bez wskazania ważnej przyczyny jest niedozwolone.

Prezes Urzędu odrzuca również twierdzenie Banku, iż możliwość wypowiedzenia umowy przez klienta Banku oznacza, że postanowienie § 33 ust. 1 Regulaminu w ogóle nie jest objęte art. 385¹ k.c., gdyż mamy do czynienia z indywidualnym uzgadnianiem w rozumieniu tego przepisu. Biorąc pod uwagę fakt, iż Bank przedstawia konsumentom do zaakceptowania gotowy, opracowany przez niego Regulamin, należy stwierdzić iż Bank w prowadzonej działalności gospodarczej stosuje wzorec umowy. Podkreślenia wymaga również fakt, iż treść § 33 ust. 1 – 5 Regulaminu Banku jednoznacznie wskazuje na możliwość albo akceptacji przez konsumenta wprowadzanych przez Bank zmian albo odmowy przyjęcia zmian, co powoduje rozwiązanie umowy kredytu wskutek wypowiedzenia przez kredytobiorcę – bez prawa indywidualnego negocjowania zmian narzuconych przez Bank. Ponadto, Prezes Urzędu w pełni podziela także argumentację Sądu Apelacyjnego w Warszawie, który w ww. wyroku wskazał, iż kwestię – czy zaskarżone postanowienie można zaliczyć do „nie uzgadnianych indywidualnie” – rozstrzyga ustawa. Przepis art. 385¹ § 3 k.c. stanowi bowiem, że nie uzgodnionymi indywidualnie są w szczególności postanowienia przejęte z wzorca umowy zaproponowanego przez kontrahenta konsumentowi. Wzorcem takim są również regulaminy (art. 384 § 1 k.c.).

Jednocześnie, dla oceny tożsamości przedmiotowych postanowień znaczenie ma również fakt, iż zarówno Bank, któremu został postawiony zarzut w przedmiotowym postępowaniu, jak i przedsiębiorca, który stosował we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, prowadzili działalność gospodarczą na rynku usług bankowych. Prezes Urzędu nie zgadza się ze stwierdzeniem Banku, iż wskazane postanowienia nie są tożsame z tej przyczyny, że postanowienie wpisane pod numerem 93 do rejestru przyznaje bankowi prawo do zmiany regulaminu umów rachunków oszczędnościowych i a vista oraz rachunków oszczędnościowo – rozliczeniowych, które cechuje krótkoterminowość stosunku prawnego, a Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. ma prawo do zmiany regulaminu umów kredytów hipotecznych

zawartych na okres powyżej pięciu lat. W ocenie Prezesa Urzędu, wskazane przez Bank różnice, mogą mieć jedynie wpływ na określenie okoliczności, od zaistnienia których ma być uzależniona zmiana regulaminu, natomiast rodzaj regulaminu bankowego bądź okres, na jaki umowa zostaje zawarta nie decyduje o tym, czy bank może zastrzec sobie prawo do dokonywania zmiany regulaminu, bez żadnych ograniczeń, czy też z zastrzeżeniem wymogu „ważnych przyczyn”.

Mając na uwadze opisany powyżej w punkcie Ad. I.1. zarzut, w ocenie Prezesa Urzędu, Bank dopuścił się stosowania we wzorcu umowy postanowienia, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Konsekwencją stosowania przez Bank postanowienia wpisanego do rejestru jest wprowadzenie do wzorca umowy postanowienia bezwzględnie zakazanego. Stosownie bowiem do art. 479⁴² § 1 k.p.c., Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekając o uznaniu postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jednocześnie zakazuje ich wykorzystywania. Mając na uwadze powyższe, zachowanie Banku – jako bezprawne i spełniające opisaną poniżej w niniejszej decyzji przesłankę naruszenia zbiorowego interesu konsumentów – należało ocenić, jako praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jednocześnie Prezes Urzędu ustalił, iż Regulamin stosowany przez Bank od dnia 8 maja 2009 r. jest nadal stosowany i nie uległ zmianie. Powyższe pozwoliło na stwierdzenie, że Bank nie zaprzestał stosowania postanowienia wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, a zatem nie zaniechał stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – wskazanej w punkcie I. sentencji decyzji.

Ad. II.1. i II.2. sentencji decyzji

Odnosząc się do zarzutów zawartych w pkt II.1. i II.2. sentencji niniejszej decyzji należy wskazać, iż stosownie do art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (ust. 1). Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy (ust. 2).

Jak zostało już powyżej wskazane w niniejszej decyzji, bezprawność to sprzeczność zachowania z szeroko rozumianym porządkiem prawnym jako całością. Istotnym jest również fakt, iż bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, niezależnym od wystąpienia szkody, czy od zamiaru podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych. W związku z powyższym, jako bezprawne należy zakwalifikować zachowanie sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie. Aktem prawnym, do którego należy odwołać się w przedmiotowej sprawie jest ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) – zwana dalej: „ustawą o kredycie konsumenckim”. Wskazana ustawa wprowadziła dla konsumenta, który zawarł umowę o kredyt konsumencki uprawnienie do spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie (art. 8 ust. 1 ww. ustawy). Rozwiązanie to ma chronić interes finansowy konsumenta, pozwalając mu na skrócenie czasu trwania stosunku umownego, a co z tym się wiąże, na zmniejszenie ciężarów finansowych. Jeżeli konsument spłaca kredyt przed terminem, wówczas w przypadku: 1) kredytu oprocentowanego – konsument nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu, 2) kredytu nieoprocentowanego – konsument ma prawo do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu (art. 8 ust. 2 ww.

ustawy). Jednocześnie konsument został zobowiązany do poinformowania kredytodawcy z odpowiednim wyprzedzeniem o zamiarze wcześniejszej spłaty kredytu.

W ocenie Prezesa Urzędu, sprzeczne z prawem jest zamieszczenie przez Bank we wzorcach umów postanowienia o treści: „*Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty.*”, bowiem informacja ta jest niezgodna z przepisem art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim. Zgodnie z powołanym powyżej przepisem, konsument jest obowiązany poinformować kredytodawcę o zamiarze wcześniejszej spłaty kredytu najpóźniej w terminie 3 dni przed jej dokonaniem. W konsekwencji, przewidziany przez Bank termin 3 dni roboczych, zamiast 3 dni (kalendarzowych) wydłuża ustawowy termin, który musi upłynąć między terminem złożenia oświadczenia o zamiarze wcześniejszej spłaty kredytu, a datą dokonania spłaty kredytu, aby konsument mógł skorzystać z przysługującego mu uprawnienia do wcześniejszej spłaty kredytu. Przedłużenie przez Bank terminu w stosunku do terminu wskazanego w ustawie dotyczyło okresu dwóch dni, tj. soboty i niedzieli, jako dni wolnych w Banku od pracy oraz dni ustawowo wolnych od pracy w rozumieniu ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. z 1951 r. Nr 4, poz. 28 ze zm.).

Mając na uwadze opisane powyżej w punktach Ad. II.1 i II.2. zarzuty, w ocenie Prezesa Urzędu, Bank dopuścił się stosowania we wzorcach umów postanowień, które naruszają przepis ustawy o kredycie konsumenckim, w konsekwencji czego, jego zachowanie – jako bezprawne i spełniające opisaną poniżej w niniejszej decyzji przesłankę naruszenia zbiorowego interesu konsumentów – należało ocenić, jako praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jednocześnie Prezes Urzędu ustalił, iż Bank, od dnia 24 sierpnia 2009 r., stosuje zmienione wzorce umów kredytu hipotecznego i budowlanego w złotych. W czasie trwania niniejszego postępowania Bank dokonał zmian, wprowadzając postanowienie w brzmieniu: „*Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni przed datą przedterminowej spłaty*” – § 4 ust. 11 Umowy kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowy kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) – które w swej treści nie jest sprzeczne z art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim. Bank przekazał również przykładowe umowy zawarte według zmienionych wzorców umów. W związku z powyższym, Prezes Urzędu stwierdził, że z dniem 24 sierpnia 2009 r. doszło do zaniechania przez Bank stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów – wskazanej w punktach II.1 i II.2. sentencji decyzji.

Mając na uwadze powyższe ustalenia w zakresie punktów Ad. I., Ad. II.1. i II.2., Prezes Urzędu stwierdził, że druga przesłanka art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona w odniesieniu do każdej z praktyk.

Ad. 3)

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Przepis art. 24 ust. 3 ww. ustawy stanowi jedynie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Z całą pewnością mamy do czynienia ze zbiorowym interesem konsumentów wówczas, gdy

działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy dotyczy, bądź może dotyczyć nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia. Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu.

W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem praw nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów, którzy zapoznali się, bądź mogli zapoznać się z dostępnymi wzorcami umów i zawarli, bądź mogli zawrzeć z Bankiem umowę, zawierając postanowienia sprzeczne z przepisem ustawy o kredycie konsumenckim oraz postanowienie wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. W tej sytuacji bezprawne zachowanie przedsiębiorcy nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej grupy kontrahentów Banku. Takie działanie Banku godzi w zbiorowe interesy konsumentów. Rozstrzygnięcie podejmowane w niniejszej sprawie w ramach realizacji interesu publicznego nie dotyczy więc sytuacji pojedynczych konsumentów, lecz służy przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom występującym na rynku.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu stwierdził, że trzecia przesłanka art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona.

Mając na uwadze powyższe ustalenia w zakresie punktu Ad. I. oraz wobec spełnienia przesłanek koniecznych do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przesłanek wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania wskazanych w art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie I. sentencji decyzji.

Mając na uwadze powyższe ustalenia w zakresie punktów Ad. II.1 i II.2. oraz wobec spełnienia przesłanek koniecznych do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przesłanek wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania wskazanych w art. 27 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu orzekł jak w punktach II.1. i II.2. sentencji decyzji.

Ad. III. sentencji decyzji

W przypadku wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania, stosuje się odpowiednio przepis art. 26 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zgodnie z którym, Prezes Urzędu może w decyzji określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W niniejszej sprawie, Prezes Urzędu uznał za zasadne nałożyć na Bank obowiązek aneksowania umów zawartych w oparciu o wzorce umów pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowa kredytu

budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł), zawierające postanowienia wskazane w punktach II.1. i II.2. sentencji decyzji – w terminie 90 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji, w ten sposób, że w miejsce tych postanowień zostanie wprowadzone postanowienie w brzmieniu: *„Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni przed datą przedterminowej spłaty”*.

Należy wskazać, że bezprawna praktyka Banku – polegająca na stosowaniu we wzorcach umów pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) postanowienia, które narusza przepis art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim, o treści: *„Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni robocze przed datą przedterminowej spłaty.”* – została już zaniechana, co ustalono w toku niniejszego postępowania. Jednakże dokonana przez Bank zmiana wzorców umów polegająca na wprowadzeniu w miejsce dotychczasowych postanowień – postanowienia w brzmieniu: *„Kredytobiorca może dokonać przedterminowej spłaty kredytu w całości lub części, w terminie odpowiadającym terminom spłaty rat, o których mowa w ust. 3, pod warunkiem uprzedniego pisemnego poinformowania o tym Banku BGŻ na co najmniej trzy dni przed datą przedterminowej spłaty”* – które w swej treści nie jest sprzeczne z art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim oraz zawieranie nowych umów w oparciu o zmienione wzorce umów nie skutkuje zmianą wcześniej zawartych przez Bank umów, zawierających postanowienia wskazane w punktach II.1. i II.2. sentencji decyzji. Powyższe może prowadzić do swoistego usankcjonowania nierównoprawnego traktowania konsumentów, z którymi zawarto umowy na nowych i starych zasadach. Pozostawienie tym konsumentom, z którymi wcześniej przedsiębiorca zawarł umowy na starych zasadach, a które nie zostały aneksowane, jako jedynej możliwości, dochodzenia swych praw na drodze cywilnoprawnej, czyniłoby ochronę, jaką zapewnia ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów iluzoryczną. Prowadziłoby to do zniweczenia funkcji, jaką mają do spełnienia zawarte w tej ustawie uregulowania.

Mając na uwadze konieczność zapewnienia realizacji celu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest m.in. podejmowanie w interesie publicznym ochrony interesów konsumentów oraz celem zapobieżenia nierównoprawnego traktowania konsumentów, Prezes Urzędu uznał za zasadne nakazanie Bankowi aneksowania umów zawartych w oparciu o wzorce umów pn. Umowa kredytu hipotecznego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł) i Umowa kredytu budowlanego w złotych (udzielanego w kwocie do 80 000 zł), zawierające postanowienia wskazane w punktach II.1. i II.2. sentencji decyzji.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt III. sentencji decyzji.

Ad. IV. sentencji decyzji

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis ten stanowi podstawę i górną granicę ustalenia

kary dla Banku, który w 2008 r. osiągnął przychód w wysokości (tajemnica przedsiębiorstwa) zł. W związku z powyższym maksymalna kara nałożona na Bank może wynieść (tajemnica przedsiębiorstwa) zł.

Ustawa nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniona jest wysokość kar nakładanych na przedsiębiorców. W art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przykładowo jedynie wskazano, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Ponadto orzecznictwo wskazuje, że w przypadku kar przesłankami, które należy brać pod uwagę, są: potencjał ekonomiczny przedsiębiorcy, skutki praktyki dla konkurencji lub kontrahentów, dopuszczalny poziom kary wynikający z przepisów ustawy oraz cele, jakie kara ma osiągnąć (por.: wyrok Sądu Najwyższego z 27.06.2000 r., sygn. akt I CKN 793/98).

Z uwagi na różnorodność stosowanych przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, konieczne stało się wymierzenie w niniejszym przypadku dwóch kar pieniężnych.

Ad. IV.1. sentencji decyzji

Pierwsza z kar pieniężnych określonych w niniejszej decyzji dotyczy naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I. sentencji niniejszej decyzji. Ustalając wymiar kary pieniężnej za stwierdzone naruszenie, Prezes Urzędu w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi naruszenia i na tej podstawie ustalił kwotę bazową stanowiącą podstawę do dalszej kalkulacji kary, a następnie uwzględnił zaistniałą w sprawie okoliczność obciążającą, która miała wpływ na wysokość kary.

W przedmiotowej sprawie praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów stosowana przez Bank polegała na stosowaniu postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zauważyć przy tym należy, że rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest jawny, powszechnie dostępny i publikowany na stronie internetowej Urzędu: www.uokik.gov.pl. Zakaz stosowania postanowień wzorców umowy wpisanych do wskazanego rejestru nie budzi żadnych wątpliwości. Konsument, podejmując decyzję o zawarciu umowy w oparciu o narzucony mu przez przedsiębiorcę wzorzec umowy, zawierający niedozwolone postanowienie umowne, nie miał możliwości rzeczywistego wpływu na istnienie i treść zawartych w nim postanowień. W wyniku powyższego zachowania Banku interesy konsumentów zostały naruszone. Stosowane przez Bank postanowienie, o treści: „*W przypadku umów Kredytu zawartych na okres powyżej 5 lat, Bank BGŻ zastrzega sobie prawo zmiany postanowień Regulaminu.*” – w istotny sposób mogło wpłynąć na sytuację prawną konsumentów. Bank mógł bowiem uznać, że zaistnienie niewymienionych w Regulaminie okoliczności, których konsument w chwili zawarcia umowy nie znał i nie mógł przewidzieć, uzasadnia dokonanie zmiany Regulaminu. Postanowienie tego rodzaju może mieć ujemne skutki dla konsumenta, bowiem bank zyskuje możliwość dokonywania zmian regulaminu w sposób nieograniczony, nie tylko w celu dostosowania warunków udzielenia kredytu do zmieniających się warunków ekonomicznych, ale również do zrekompensowania trudności finansowych banku, a wynikających z okoliczności, zależnych od banku. Możliwość wywołania negatywnych skutków przez zakwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie potwierdzają wyjaśnienia Banku, który wprost

stwierdził, iż z punktu widzenia Banku, niezbędne jest zastrzeżenie sobie możliwości zmiany regulaminu jako tzw. „wentylu bezpieczeństwa”.

Jednocześnie przy analizie wagi naruszenia, Prezes Urzędu uwzględnił, krótkotrwały okres naruszenia, który wynosi ponad sześć miesięcy (od dnia 8 maja 2009 r. do chwili obecnej).

Podsumowanie wagi wskazanego naruszenia pozwoliło Prezesowi Urzędu na stwierdzenie, iż waga naruszenia w przedmiotowej sprawie kształtuje się na poziomie (tajemnica przedsiębiorstwa) % przychodu osiągniętego przez Bank w 2008 r. Tym samym, ustalona przez Prezesa Urzędu kwota bazowa stanowiąca równowartość (tajemnica przedsiębiorstwa) % przychodu uzyskanego przez Bank, wynosi (tajemnica przedsiębiorstwa) zł.

Jednocześnie Prezes Urzędu, dokonując ostatecznego ustalenia wymiaru kary pieniężnej nałożonej na Bank, dokonał również oceny zaistniałej w niniejszej sprawie okoliczności obciążającej, która miała wpływ na procentowe zwiększenie kwoty bazowej. Za okoliczność obciążającą uznano ogólnopolski zasięg naruszenia. Bank posiada 309 oddziałów na terenie całego kraju, w których stosowane są jednolite wzorce umów zawierające postanowienie kwestionowane w niniejszym postępowaniu. W ocenie Prezesa Urzędu, powyższa okoliczność uzasadnia zwiększenie kwoty bazowej kary o 20%.

Mając na uwadze szkodliwość stwierdzonego naruszenia oraz wskazaną okoliczność obciążającą, Prezes Urzędu nałożył na Bank karę w wysokości 876.983 zł, co stanowi (tajemnica przedsiębiorstwa) % przychodu przedsiębiorcy osiągniętego w 2008 r. oraz (tajemnica przedsiębiorstwa) % maksymalnego wymiaru kary. W ocenie Prezesa Urzędu, tak określona kara podkreśla naganność zachowania Banku, a jednocześnie jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i współmierna do możliwości finansowych przedsiębiorcy.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt IV.1. sentencji decyzji.

Ad. IV.2. sentencji decyzji

Druga z kar pieniężnych określonych w niniejszej decyzji dotyczy naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punktach II.1. i II.2. sentencji niniejszej decyzji. Ustalając wymiar kary pieniężnej za stwierdzone naruszenia, Prezes Urzędu w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi naruszeń i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszej kalkulacji kary, a następnie uwzględnił zaistniałą w sprawie okoliczność łagodzącą i okoliczności obciążające, które miały wpływ na wysokość kary.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu wziął pod uwagę, iż naruszenie nastąpiło na etapie zawierania kontraktu. W przedmiotowej sprawie mamy sytuację, w której Bank zamieścił w stosowanych przez niego wzorcach umów postanowienie, które narusza przepis ustawy o kredycie konsumenckim. W ocenie Prezesa Urzędu, zakwestionowane postanowienia zastrzegają korzystne dla Banku rozwiązanie w zakresie ustalenia liczby dni, która musi upłynąć między terminem złożenia przez konsumenta oświadczenia o zamiarze wcześniej spłaty kredytu, a datą dokonania spłaty kredytu. Na mocy tych postanowień, Bank wydłużył ustawowy termin. Tryb wcześniejszej spłaty kredytu reguluje w sposób jednolity i wyczerpujący ustawa o kredycie konsumenckim. Jednocześnie Prezes Urzędu uwzględnił fakt, iż postanowienie stosowane przez Bank w nieznacznym zakresie odbiegało od ustawowej regulacji (ustalony został przez Bank termin 3 dni roboczych zamiast 3 dni

kalendaryzowanych). Niemniej jednak, mając na uwadze, iż w przypadku kredytu oprocentowanego, a do takich należy kredyt hipoteczny, wcześniejsza spłata kredytu prowadzi do redukcji należnych bankowi odsetek, która polega na tym, iż konsument nie jest zobowiązany do zapłaty odsetek za okres po spłacie kredytu – należy stwierdzić, iż praktyka Banku mogła wpłynąć na sytuację ekonomiczną konsumenta.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu wziął również pod uwagę fakt, iż wprawdzie naruszenie nastąpiło na etapie zawierania kontraktu, jednak z wpływem na wykonywanie kontraktu. Jednocześnie, przy analizie wagi naruszenia, Prezes Urzędu uwzględnił krótkotrwały okres naruszenia, który wynosi ponad sześć miesięcy (od dnia 8 maja 2009 r. do chwili obecnej).

Podsumowanie wagi wskazanych naruszeń pozwoliło Prezesowi Urzędu na stwierdzenie, iż łącznie, waga naruszeń w przedmiotowej sprawie kształtuje się na poziomie (tajemnica przedsiębiorstwa) % przychodu osiągniętego przez Bank w 2008 r. Tym samym, ustalona przez Prezesa Urzędu kwota bazowa stanowiąca równowartość (tajemnica przedsiębiorstwa) % przychodu uzyskanego przez Bank wynosi (tajemnica przedsiębiorstwa) zł.

Jednocześnie, Prezes Urzędu, dokonując ostatecznego ustalenia wymiaru kary pieniężnej nałożonej na Bank, dokonał również oceny zaistniałych w niniejszym postępowaniu okoliczności – łagodzącej i obciążających.

Za okoliczność łagodzącą Prezes Urzędu uznał zaniechanie przez Bank stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów niezwłocznie po wszczęciu postępowania. Bank otrzymał zawiadomienie o wszczęciu postępowania w dniu 11 sierpnia 2009 r., a już w dniu 17 sierpnia 2009 r. Zarząd Banku podjął uchwałę o zmianie zakwestionowanych postanowień wzorców umów i od dnia 24 sierpnia 2009 r. Bank stosuje zmienione wzorce umów kredytu hipotecznego i budowlanego w złotych. W ocenie Prezesa Urzędu, powyższa okoliczność uzasadnia zmniejszenie kwoty bazowej kary o 30%.

Za okoliczność obciążającą uznano ogólnopolski zasięg naruszenia. Bank posiada 309 oddziałów na terenie całego kraju, w których stosowane są jednolite wzorce umów zawierające postanowienia kwestionowane w niniejszym postępowaniu. Za okoliczność obciążającą Prezes Urzędu uznał również okoliczność uprzedniego naruszenia przez Bank przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wobec Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. było już prowadzone postępowanie przed Prezesem Urzędu, które zakończyło się wydaniem w dniu 20 grudnia 2007 r. decyzji Prezesa Urzędu Nr DDK 20/2007. W prawomocnej już decyzji, Prezes Urzędu uznał, że działanie Banku – polegające na niedopełnieniu obowiązku doręczenia konsumentom Taryfy Opłat i Prowizji dla klientów detalicznych, wydanej w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym, w terminie umożliwiającym wypowiedzenie umowy, przed wprowadzeniem proponowanych zmian – jest sprzeczne z art. 384 i art. 384¹ k.c. i jako naruszające zbiorowe interesy konsumentów stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) – którego odpowiednikiem w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest art. 24 ust. 2 – i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 6 sierpnia 2007 r. Powyższa okoliczność oznacza, że Bank dopuścił się ponownego naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obejmującego ten sam rodzaj naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, tj. bezprawne działanie poprzez zachowanie sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie.

W ocenie Prezesa Urzędu, powyższe okoliczności obciążające uzasadniają zwiększenie kwoty bazowej kary o 45%.

Mając na uwadze szkodliwość stwierdzonego naruszenia oraz wskazane okoliczności – łagodząca i obciążająca – Prezes Urzędu nałożył na Bank karę w wysokości 2.101.104 zł, co stanowi około (tajemnica przedsiębiorstwa) % przychodu przedsiębiorcy osiągniętego w 2008 r. oraz (tajemnica przedsiębiorstwa) % maksymalnego wymiaru kary. W ocenie Prezesa Urzędu, tak określona kara podkreśla naganność zachowania Banku, a jednocześnie jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i współmierna do możliwości finansowych przedsiębiorcy.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt IV.2. sentencji decyzji.

Ad. V. sentencji decyzji

Zgodnie z art. 77 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Przedmiotowe postępowanie wykazało, iż Bank dopuścił się stosowania praktyk, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu uznał – w zakresie określonym w pkt I. i II.1. i II.2. sentencji decyzji – działania Banku za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu z Bankiem jako stroną postępowania.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia oraz stosownie do art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zgodnie z którym Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie, Prezes Urzędu postanowił obciążyć Bank kosztami niniejszego postępowania w wysokości 36,15 zł (słownie: trzydzieści sześć złotych 15/100).

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt V sentencji decyzji.

Stosownie do art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji Prezesa Urzędu na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie do Narodowego Banku Polskiego, Oddział Okręgowy w Warszawie, na rachunek Nr 51101010100078782231000000.

Koszty niniejszego postępowania należy uiścić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie do Narodowego Banku Polskiego, Oddział Okręgowy w Warszawie, na rachunek Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w pkt V sentencji niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 i 2 k.p.c., należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie

tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

*Z upoważnienia
Prezesa
Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury*

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:

Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.

ul. Kasprzaka 10/16

01-211 Warszawa